

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av prover från Jerusalem kvarn, Röttle by söder om Gränna

Hansson, Anton; Linderson, Hans

2023

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Hansson, A., & Linderson, H. (2023). *Dendrokronologisk analys av prover från Jerusalem kvarn, Röttle by söder om Gränna*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2023:93). Lund University.

Total number of authors:
2

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

LUND UNIVERSITY

DEPARTMENT OF QUATERNARY GEOLOGY
KVARTÄRGEOLOGISKA AVDELNINGEN
HANS LINDERSON

23 November 2023

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2023:93
Anton Hansson & Hans Linderson
DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV PROVER FRÅN JERUSALEM
KVARN, RÖTTLE BY SÖDER OM GRÄNNA

Uppdragsgivare: Kulturmiljöenheten, Miljö- och samhällsbyggnadsavdelningen, Länsstyrelsen i Jönköpings län, 551 86 Jönköping. Org-nr 202100-2288.

Kontaktperson: Erik Blomqvist (erik.f.blomqvist@lansstyrelsen.se)

Område: Gränna **Prov nr:** 41708-41721 **Antal borrhov:** 14

Dendrokronologiskt objekt: Våning 1 (41708-41712, 41719-41721) Våning 2 (41713-41716, 41718) Våning 3 (41717). Se provtagningslista nedan.

Resultat:

Dendro nr:	Provnr;	Trädslag	Antal år (1 radie om ej annat anges)	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalvåret)	Egenålder ±10; (vågat dateringsförslag inom parantes)
41708	1	Ek	82	Sp 11, W	1862	V 1862/63	95
41709	2	Ek	64	Sp 9, Ej W	1841	1842-1856	85 (1842-1846)
41710	3	Ek	43+1	Sp 2, Ej W	1849	1857-1871	100
41711	4	Ek	80	Sp 15, W	1901	V 1901/02	110
41712	5	Ek	37+~6; 2	Sp 6+6, Ej W	1846	1852-1864	65
41713	6	Ek	72	Sp 7, Ej W	1772	1775-1789	95
41714	7	Ek	26	Ej Sp, Ej W	Ej datering		<60
41715	8	Gran	52	Ej W	1858	E 1858	80; (1858-1880)
41716	9	Ek	15+~2	Sp 5, Ej W	Ej datering		50
41717	10	Tall	22+~7	Sp 11, Ej W	Ej datering		65
41718	11	Ek	45	Nära Sp, Ej W	(1835)		75; (1845-1859)
41719	12	Ek	22; 2	Ej Sp, Ej W	Ej datering		<50
41720	13	Ek	70	Sp 2, Ej W	(1828)		100; (1836-1850)
41721	14	Gran	49	Ej W	1864	E 1864	65; (1864-1880)

Kommentarer till ovanstående resultattabell

Virket till prov 41708, 41710 och 41712 kan vara avverkat vid ett gemensamt tillfälle **vinterhalvåret 1862/63**. Virket till prov 41709 är avverkat någon gång **1842-1856**, mest troligt någon gång 1842-1846.

Virket till prov 41711 är avverkat **vinterhalvåret 1901/02** medan virket till prov 41713 är avverkat någon gång **1775-1789**.

Sammanvägt visar analysen av ekvirket att det är avverkat vid minst fyra skilda tillfällen. Virket till prov 41718 och 41720 har ej att med säkerhet gått att datera men mindre säkra förslag på fällningsår tyder på avverkning någon gång 1845-1859 samt 1836-1850.

Virket av gran, prov 41715 samt 41721 har avverkats någon gång **efter 1858** respektive **efter 1864**. Troligen har avverkningen skett före 1880 för båda prov.

Sammanvägt visar analysen på en sammansatt historia för Jerusalem kvarn med flera byggnadsfaser från 1700-talet till 1900-talet.

Det daterade ekvirket korrelerar relativt väl inbördes vilket tyder på att virket är hämtat från ett gemensamt skogsområde. Höga korrelationer mot småländska referenschronologier tyder på att virket kan vara relativt lokalt avverkat. Detsamma gäller granvirket som också bedöms vara av relativt lokal härkomst.

Trädens relativt låga egenålder vid avverkning tyder på att träden växt i en skog där avverkning skett vid flera tillfällen genom historien.

Prov	Position
1	Våning 1 (nederst). Bjälklag 4e bjälken från söder.
2	Våning 1. Sydligaste kvarnhjulsstock/lettstock? Söder om kvarnhjulet. 4-5 ringar till vankant
3	Våning 1. Längsgående stock med många urtag vid bjälklagshöjd N-S riktning
4	Våning 1. Bjälke söder om sydligaste kvarnhjul. Övre stock (midjehöjd)
5	Våning 1. Ö-V stock ovan prov 3, norr om sydligaste kvarnhjulet
6	Våning 2. Remstycke yttre (nedre) N-Ö sidan
7	Våning 2. Remstycke inre nedre N-Ö sidan
8	Våning 2. Remstycke inre övre N-Ö sidan
9	Trappa våning 2. Överliggare mot N-Ö vägg
10	Våning 3. Bjälklag. Bjälke märkt "III"
11	Våning 2. Tvärgående bjälke vid dörren vid provtagning remstycke
12	Våning 1. Bjälklag 2a från söder. Kvarnhjulssidan
13	Våning 1. Bjälklag 3e från söder. Kvarnhjulssidan
14	Våning 3. Högben 4e bjälke/takstol från söder. Norra sidan

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet

Sölvegatan 12, S-223 62 Lund Tel. +46-46-2227891, Fax +46-46-2224830 e-mail: Hans.Linderson@geol.lu.se

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges sp=0 menas splinten observeras utanför ytterst/yngsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.

Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.

Proverna kommer att ingå i RAÄ's arkiv och förvaltas av laboratoriet

Vid extern kommunikation av resultaten i den här rapporten önskas omnämnande av laboratoriet.

Vid referens till rapporten: *Hansson, A. & Linderson, H. 2023. Dendrokronologisk analys av prover från Jerusalem kvarn, Röttle by söder om Gränna. Nationella laboratoriet för vedanatomi och dendrokronologi rapport 2023:93. Lund: Lunds universitet.*

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare

Lunds Universitet

Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund

E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se Tel: 046-2227891